

בית החולים „ביקור חולים“ בירושלים

מתמונת - והעזובה נוגסת בכל אגפיו

החולים

בהדר

המיון

מזנים טובים בהרבה כבר ידע בית החולים ביקור חולים, השוכן בטבורה של ירושלים. כיום, כשבית החולים שנוסד לפני 150 שנה משתדל בכל מאודו לשפר את רמתו ולהישאר בחיים, מתרוצצים בחדריהם של חולים. השירותים היחידים דים בקומת הקרקע מטופלים, חדר המיון שנועד לשמש את כל תושבי הבירה בעת שהמקום ממלא תפקיד בית חולים יורן, מכיל רק שש מיטות וכולו דומה יותר לחדר טיפולים של מירפאה צבאית בבסיס נידח. המעלית של בית החולים מקולקלת מרבית הזמן, ואחד מפקידי קבלה, המשמר שים בליה כמרכזנים, הוא אלכוהוליסט המתעלל בחולים והמתייחס בגסות רוח לצוות בית החולים.

תם של תלמידי הגר"א וממשיכי דרכם, הוקמה חברת ביקור חולים, שהיתה אבן הפינה לבית החולים. המצב בימים ההם מתואר עליידי אלמוני בן התקופה כך: „אין לך עיר בתבל אשר יושביה יהיו נונים כבני ירושלים. רובם סובלים דחק פרנסה, וזה יסבב חלאים רבים ומדוים נוראים. כי יוסיוס ינהרו אל העיר זקנים וישישים, אשר יבואו לחצוב להם קבר במרומי הרהיזים ואין מיתה כלי מחלה, ורבים מהם רחוקים המה ממישפתחם, ובנופלם אין למו אף מי שיושיט למו כוס חמין, ועל כן בחלותם, צפויים הם לכל רע, אם איש לא ישים לב אליהם.“

זה היה הרקע להקמת חברת ביקור חולים עליידי מתנדבים, אשר ביקרו חר" לים בבתיהם, סעדו אותם על ערש דודוי והשתדלו למלא את כל מחסורם, במשך הזמן ערכו מנהלי החברה חוזה עם אחד הרופאים היהודים היחידים בארץ ישראל באותה תקופה, לבקר אצל בני החברה בחלותם במחצית המחיר וגם ה"סס" מי הכנין, שהיה דרוש כמעט לכל איש מהתושבים, ניתן לחברים במחצית מחירו.

בשנת 1843 כבר היו ברשות חברת ביקור חולים שלושה חדרים, שבהם אושר פנו חולים שלא היתה אפשרות לטפל בהם בביתם. סר משה מונטיפיורי שיגר לחברה את הרופא ד"ר שמעון פרנקל, וכן סייע באספקת סמימרפא. תשע שנים מאוחר יותר נרכש בית עבור בית החולים, אולם הוא לא ענה על הצרכים המרובים. הרופא קיבל חולים רק שלושה ימים בשבוע, ובשאר הימים היה על החולה להזמין רופא אחר ולשלם לו 10 פיאסטר.

לפקידי קבלה זה התעלל לפני שלושה שבועות בחולה נפילה שבא להיבדק בחדר המיון וכינה אותו בשמות יגנאי, תוך שהוא מעכב את כניסתו של החולה לחדרי המיון. החולה פרץ בכני. כשביקשו אחיות חדר המיון מן הפקיד לחזור ממעשיו, צעק גם עליהן ואמר להן שלא תתערבנה. הצוות הרפואי של בית החולים מורכב, מלבד כמה פרופסורים בעליישים, מעולים חדשים ורופאים חדשים.

„הכל כאן חרא.“ אמר הד"ר אהרון יעקובי, עולה חדש מרוסיה, „אבל בכל זאת אני מרוצה מאד, כי למדתי פה הרבה בשום מקום אחר לא הייתי מקבל הדמנות לעבוד כרופא יורן. התנאים בבית החולים גרועים, וקשה מאד לעבוד, כי יש הרבה ברדאק, הבניין מתפרק, ותנאי ההיגיינה הם מתחת לכל ביקורת. אבל זה בגלל השיפוצים. אחריכך, אני מקווה שיהיה יותר טוב.“

בית החולים נעדר ציוד אלמנטרי, והר אחריות מביאות עימן לתורניותן סטוטי קופ (מסכת) ופנס, אחרת לא תהינה מסרי גלות לעבוד. חדר המיון חסר מעמדים לתליית אינפורמיות, ועד לפני זמן לא רב היה כל הציוד הרפואי של חדר המיון נתון בתוך ארגזים.

המיטות בבית החולים ישנות ביותר, ואת חלקן אי אפשר לסגל לנוחיות היר חולים. המיזונים ממולאים קש ישן, הטלפון בחדרי המיון משמש לחיוג פנימי בלבד, וכאשר יש צורך להזעיק רופא או אמבולנס, תלויים הרופאים בחסדו של פקיד הקבלה הלילי, שלעיתים ישן ולעיתים מתרגז על חוצפתן של האחיות, בבקשן קריון בשעות מאוחרות בלילה.

בין כל

המילחמות

ביקור חולים" מהווה, מזה 150 שנה, חלק בלתי נפרד מן הנוף הירושלמי. הוא ממוסדות הציבור הראשונים בין החומות שהוקמו עליידי החלוצים הראשונים, מניחי היסוד ליישוב היהודי המתחדש בירושלים בשנת 1825. עם עליי

הקשרים ההדוקים בין בית החולים לבין המושבות החדשות ברחבי הארץ ניכרו בשנת 1912, כאשר הוחל בהכנות להקמת הבניין החדש להנצחת ארבעה ממניחי היסוד למושבות: רבי יואל משה סלומון, רבי יחיאל מיכל פינס, רבי דוד גוטמן, ורבי יהושע שטמפר מייסדי פתח תקווה. אולם מילחמת העולם הראשונה מנעה את סיום הקמת הבניין וגם משנסתיימה, לא חודשה עבודת הבנייה עקב מחסור באמצעים. רק בשנת 1925 הושלם סוף-סוף הבית, אחרי קריאות נואשות של הרב קוק אל הציבור להצילו.

בין שתי מילחמות העולם, בתקופת המנדט הבריטי, גדל בית החולים, קלט רופאים וציוד, והיה לבית החולים כללי. מאוחר יותר מילא תפקיד חשוב, כאשר בית החולים האוניברסיטאי של הדסה על הריצה פנים נותק, וביקור חולים קלט מאות פצועים. גם במלחמת ששת הימים נטל ביקור חולים חלק, ופעל במתכונת חירום מיוחדת. הוכנו 255 מיטות לקליטת נפגעים, הופעלו חדרי ניתוח במיקלט ובר קומת הקרקע, וצוותים מיוחדים של מנתחים טיפלו ב-482 פצועים, שיותר מ-300 מהם נותרו.

אילוצי החוגים

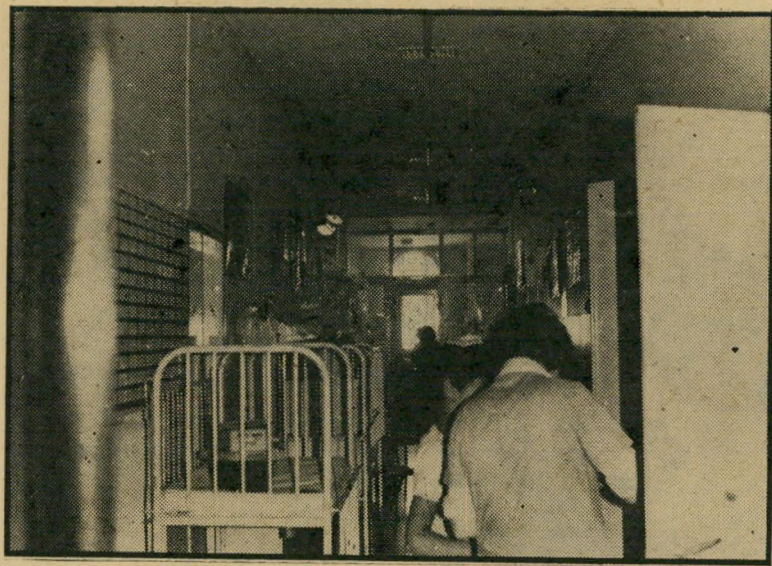
החרדים

אומנם תקופה מפוארת עבר ביקור חולים, אך החרדים צפופים ובהם נוגעות המיטות זו בזו והמיסדרונות הצרים מאוכלסים אף הם לעיתים, השירותים מביאים אף את העובדים עצמם לידי קבס. האם כל אלה יחזיקו מעמד עוד זמן רב? האם יצליח מוסד זה, שתקציבו השנתי 100 מיליון ל"י והכורע תחת העומס של גירעון מצטבר גדל והולך, העומד עתה על 17 מיליון ל"י, להתקיים?

מנהל בית החולים, יוסף כהן, מאמין שכן: „בעוד כמה חודשים נסיים את השיפוצים, ואז נמשיך לאט לאט לשפר את הרמה שלנו. אחרת, לא נחזיק מעמד.“ הגיב הממונה על השירות הרפואי במחוק הדרום, הד"ר יהושע שטרק, אחרי שבדק את הנושא בעיקבות פניית העולם הזה: (המשך בעמוד 49)

בשנת 1865 התרחב בית החולים עליידי כך שנרכשה עבורו חצר גדולה, לא הרחק מבית החולים של המיסיון בירושלים. בחצר היו שני בתים גדולים, שהאחד מהם שימש את החולים והשני היה אגף השירותים. בית החולים התפתח והלך, וכשפרצה בירושלים מגפת כולרה בשנת 1866, הורגשה נחיצותו עוד יותר, וביישוב היהודי קמה התעוררות גדולה לחלץ את המוסד מעול חובותיו.

בראשית 1873 יצאו לאירופה שניים מראשי היישוב הירושלמי, שהיו גם מנהלים בביקור חולים — רבי יואל משה סלומון ורבי שלמה זלמן לוי, כדי לבקש סיוע כספי עבור בית החולים, ואומנם, הם הצליחו לחזור ארצה ובידם סכום כסף נכבד, שסייע לבית החולים במשך זמן מה. עם התרחבות ירושלים מחוץ לחומת העיר העתיקה, נוצר צורך להרחיב את הגבולות ולהקים בניין חדש מחוץ לחומה.

במיסדרון: הצפיפות הפכה בלתי נסבלת